

Bodemkluiten bekijken: 'We kijken,

Tijdens de winterconferentie in Dronten staan kistjes met bodemkluiten op tafel: zware klei uit Flevoland waar kool op heeft gestaan, met gras en mos begroeide bosgrond uit Brabant, een kluit uit een weide van achter de duinen in Noord-Holland. We staan er met zijn zessen omheen met de opdracht ons in te leven in de grond. Wat ligt die grond daar te doen? Dirk Osinga, medewerker op De Noorderhoeve,

vertelt over de kluit uit Noord-Holland. Het perceel waar de kluit uitkomt, is pas door De Noorderhoeve verworven. Het gebied van circa 20 hectare dient als waterberging. Bij wateroverlast komt het land onder te staan. 's Winters is de grondwaterstand heel hoog. 's Zomers is het er droog. We kijken en zien de wortels van het gras, een wormengangetje met slijm. We ruiken, we voelen met onze vingers hoe vast de

grond is. Om het inleven te ondersteunen maken we - ieder voor zich - een tekening. Welke activiteit roept het verhaal van Dirk in combinatie met je eigen waarnemingen op? "Neem serieus wat er in je opkomt, je hoeft het niet te begrijpen", zegt de spreksleider.

Willem Bongers, assistent op De Groenen Hof bij de productie van de BD-preparaten, komt op het beeld van een trawler die rond-

ruiken, voelen en leven ons in'

trekkend vist. Willem staat er wat bedremmeld bij. Dit beeld kwam bij hem op, maar wat kun je daar mee? Levert die activiteit en dat beeld een aanknopingspunt op voor wat je met deze grond zou doen? Het gesprek gaat tastend verder. "Ruimte geven", oppert iemand, "Je zou rond het weiland bomen en struiken kunnen planten." Dan is de vraag hoe je dat 'rondtrekkend-vissend' doet, zodat je aansluit bij de activiteit die je in de grond hebt herkend. "Pleksgewijs", vervolgt Willem, "niet in doorgaande hagen. Ik zou een bosje hier, een groepje daar planten." In Dirk's ogen gloeien pretlichtjes als hij vertelt dat hij daar juist mee is begonnen. Hij heeft planten en paaltjes besteld. Die gaan binnenkort de grond is, precies zoals Willem het voorstelt: pleksgewijs, niet in doorgaande hagen.

Willem komt, door het waarnemen en inleven in de kluit aarde, tot eenzelfde maat-

regel als Dirk, die het geheel van de plek en het bedrijf zelf kent. Het eerste resultaat van het inleven is een niet begrepen beeld. Vanuit het inleven komt het tevoorschijn, zonder dat we weten wat het te vertellen heeft. De activiteit die we vinden levert de begrippen op waarmee het beeld spreekt. Die begrippen zijn ontleend aan de grond die we voor ons hebben. Ze zijn inlevend waargenomen. Ze zijn er niet van buitenaf bijgebracht. Het concrete beeld, gekoppeld aan de activiteit, helpt teelt- of beheersmaatregelen specifiek te maken. Dan sluiten ze aan bij de individualiteit van het bedrijf. Werken aan de bodem is aan een plek gebonden. De omstandigheden zijn daar eigen, individueel. Met inlevend waarnemen kun je daar een toegang toe krijgen. ☞

(Tekst: Luc Ambagts / Foto's: Odette Wale-son)

Herinnering uit de jaren 80: Met schillen in de trein

In de jaren 80 vertelde Pieter Tideman, voormalig voorzitter van de BD-Vereniging, mij over zijn idee om op de schooltuinen van de vrijeschool composthopen aan te leggen met het groenteafval van de leerlingen thuis. Hij was een gedreven en vasthoudend man. Dit vertelde hij mij, maar het leek op een opdracht. De setting was als volgt: de vrijeschool in Zutphen had veel leerlingen die dagelijks met de trein uit Almelo, Deventer en Apeldoorn kwamen. Voor Pieter Tideman was het volstrekt normaal om in de trein te zitten met een emmertje aardappelschillen en dito ontbindende zaken. Mij is dit altijd bijgebleven als beeld voor 'Bodemactivisme Dichtbij Huis'.

(Tekst: Andries Palmboom)